

بررسی عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیت شناختی مؤثر بر رضایت شغلی روزنامه‌نگاران روزنامه‌های محلی استان فارس

دکتر علی اصغر مقدس^{**}

مریم مختاری^{**}

تاریخ دریافت: ۸۲/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۸۲/۱۰/۲۰

پرتال جامع علوم انسانی

چکیده

هدف از این تحقیق شناخت عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیت‌شناختی مؤثر بر رضایت شغلی روزنامه‌نگاران روزنامه‌های محلی استان فارس است. این تحقیق به شیوه پیمایشی انجام شده است و به دلیل محدود بودن جامعه آماری، نمونه مورد مطالعه همان

mogadas@shirazu.ac.ir

mokhtari1382@yahoo.com

^{**} عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز

^{**} کارشناس ارشد از دانشگاه شیراز

جامعه آماری به شمار می‌آیند. این تعداد ۱۳۵ نفر است. عمده‌ترین نظریه‌های مورد استفاده در این پژوهش نظریه بلاو و فیشر است. بررسی فرضیات نشان داد که از پانزده فرضیه موجود در پژوهش، یازده مورد آن تأیید گردیده است. با ورود کلیه متغیرها در معادله رگرسیونی، نهایتاً هفت متغیر در معادله باقی ماندند. نتیجه این که جنس، نوع روزنامه، میزان دستیابی به اهداف، میزان حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری، حاکم بودن جو سانسور و سیاست‌زدگی، رفتار اجتماعی شهروندان و محل انتشار روزنامه در میزان رضایت روزنامه‌نگاران دارای بیش‌ترین تأثیر بوده است. R^2 این متغیرها ۵۱٪ بوده است.

واژگان کلیدی: رضایت شغلی، روزنامه‌نگاران محلی، مطبوعات محلی، روزنامه‌های محلی، حرفه روزنامه‌نگاری

۱- مقدمه

۱-۱- طرح مسئله و اهمیت تحقیق

گسترش و تولید دانش در جامعه امروزه یکی از ارکان اساسی توسعه قلمداد می‌شود؛ به طوری که امروزه سخن از توسعه همه‌جانبه و پایدار به میان می‌آید و یکی از جنبه‌های این نوع توسعه، توسعه دانش و آگاهی جامعه است. جهت رسیدن به این هدف، راه‌های مختلفی وجود دارد که سبب انتقال دانش و تبادل اطلاعات می‌گردد. وسایل ارتباطی از قبیل اینترنت، رادیو تلویزیون، کتاب، روزنامه و مجله به عنوان مهم‌ترین وسایل ارتباطی شناخته‌شده امروزی هستند. اکثر نظریه پردازان ارتباطات توسعه و پیشرفت وسایل ارتباط جمعی را گام مهمی در توسعه کشورهای در حال توسعه قلمداد می‌کنند. روزنامه‌نگاران به عنوان یک قشر جامعه که تهیه مطالب روزنامه را بر عهده دارند، می‌توانند با بالا بردن کیفیت مطالب روزنامه‌ها در راه توسعه جامعه گام مؤثری بردارند. در واقع روزنامه‌نگاران فعال و پرنرژی و روزنامه‌نگارانی که به شغل خود علاقه نشان می‌دهند، می‌توانند روزنامه‌ای با کیفیت بالا ارائه دهند. تحقیقات

متعدد در زمینه روزنامه‌های محلی نشان می‌دهد که روزنامه‌ها دارای مسائل و مشکلات فراوان هستند و کیفیت بالایی ندارند. مقدمه در تحقیق خود تحت عنوان «مطبوعات محلی خلاقیت یا تقلید» به مفید نبودن کارکرد مطبوعات محلی اشاره دارد و ویژگی کلی مطبوعات محلی را داشتن مقاله‌های بی‌ضرر و خنثی می‌داند. یک عامل مهم که می‌تواند در کارایی روزنامه‌ها مؤثر باشد، رضایت شغلی نیروی انسانی موجود در آن است. در واقع نیروی انسانی یک عامل مهم در رسیدن به هدف غایی هر سازمان است. مایکل تودارو در شرح اهمیت منابع انسانی می‌گوید: «خصوصیت و روند توسعه اقتصادی و اجتماعی هر کشوری را منابع انسانی آن کشور تعیین می‌کند، نه منابع مادی آن» (تودارو به نقل از احمدی، ۱۳۷۸: ۲۱). در واقع اگر روزنامه‌نگاران از شغل خود که بنا به ماهیت آن علاقه فراوان را طلب می‌کند رضایت نداشته باشند، نمی‌توان انتظار روزنامه‌ای مفید و مؤثر را در جامعه داشت.

۲-۱- هدف تحقیق

هدف این تحقیق، شناخت عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیت‌شناختی مؤثر بر رضایت شغلی روزنامه‌نگاران است. همچنین شناخت این که رضایت شغلی روزنامه‌نگاران چقدر است. در حقیقت با شناخت عوامل تأثیرگذار بر رضایت شغلی روزنامه‌نگاران و توجه به آن‌ها می‌توان نهایتاً به هرچه بهتر شدن روزنامه‌نگاری محلی امیدوار بود.

۲- مروری بر تحقیقات پیشین

رضوی اصل در تحقیق خود تحت عنوان «بررسی رابطه عوامل اقتصادی و اجتماعی با رضایت شغلی کارکنان ادارات شهر دهمشهر» منزلت شغلی، درآمد و گروه استخدامی را به عنوان عوامل مؤثر در رضایت شغلی مطرح نموده است. علاوه بر آن، جنس، وضعیت استخدام، نوع استخدام و محل سکونت نیز دارای رابطه معنی‌دار با میزان رضایت شغلی

کارکنان بوده است.

رستمی هواورق در تحقیقی تحت عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر ازخودبیگانگی از کار و رضایت شغلی کارگردانان و تهیه‌کنندگان شبکه اول و دوم سیما» میزان تأثیرگذاری عوامل و متغیرهای مستقلی نظیر سن، جنس، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات، سابقه کار و روابط دوستانه بر رضایت شغلی را سنجیده است.

«بررسی رضایت‌مندی شغلی در رابطه با عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی یکی از سازمان‌های استان فارس» عنوان پژوهشی است که توسط لهسایی زاده و منصوریان در سال ۱۳۷۸ انجام گرفته است. این پژوهش به شیوه پیمایشی انجام شده و از تکنیک‌های آماری تحلیل واریانس و رگرسیون چندمتغیره بهره گرفته است. طبق نتایج این پژوهش، متغیرهای جمعیت‌شناختی دارای رابطه غیرمستقیم با رضایت شغلی هستند.

بورگ در پژوهشی تحت عنوان «رابطه بین اهمیت جنبه‌های کار و رضایت شغلی» نشان داده است که بین درجه اهمیت و رضایت از نقش کار، همکاران و مشارکت رابطه خطی معنی‌دار وجود دارد.

سایادین به نقل از عباسی در سال ۱۹۸۵ رابطه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و اقتصادی و اجتماعی را با رضایت شغلی در نظر گرفته است. نتایج نشان داد که بین جنسیت، وضعیت تأهل و درآمد سالانه به عنوان متغیرهای مستقل و رضایت شغلی به عنوان متغیر وابسته رابطه معنی‌دار وجود ندارد. اما بین سن و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود دارد. همچنین با افزایش تجربه کاری، رضایت شغلی بالا رود. اما با افزایش میزان تحصیلات، رضایت شغلی کاهش می‌یابد.

۳- چارچوب نظری تحقیق

«مفهوم رضایت بیش‌تر در حوزه روان‌شناسی اجتماعی جای دارد. در این جا رضایت از یک

عین یا از یک موضوع مطرح می‌شود. برای مثال وقتی که از رضایت شغلی، رضایت اجتماعی یا از رضایت از زندگی بحث به میان می‌آید، در واقع رضایت از یک موضوع و رضایت از یک چیز مد نظر است» (چلبی، ۱۳۷۵: ۷۵).

موضوعی که در زمینه رضایت مورد توجه قرار می‌گیرد رضایت شغلی است. یکی از بحث‌هایی که قبل از ورود به مقوله رضایت شغلی باید به آن توجه داشت، نیازجویی در انسان‌هاست. در این مورد که نیاز چیست باید گفت نیاز چیزی است که به نظر می‌رسد لازم است. به ویژه چیزی که برای استمرار حیات آدمی یا سازمان و نهادها ضروری است. به طوری که می‌توان گفت بسیاری از فعالیت‌ها و رفتارهای انسانی حول نیاز دور می‌زند. معمولاً این اصطلاح با نیازهای انسانی درآمیخته است و بسیار از آن استفاده می‌شود. البته نیازها با خواست‌ها و آرزوها تفاوت دارند. که نیازهای واقعی آدمی است، مانند نیاز به غذا، پوشاک و خواب که مورد اجماع همه صاحب نظران است. اما باید گفت تعیین سلسله‌مراتب این نیازها و این‌که تا چه حدی باید این نیازها برآورده شود متشکل است (Marshall, 1996). مازلو یکی از نظریه پردازان علوم اجتماعی، به سلسله‌مراتبی بودن این نیازها توجه دارد. وی نیازهای انسان را به پنج دسته تقسیم می‌کند و معتقد است که هر دسته از نیازها وقتی فعال می‌شوند که نیازهای طبقه یا طبقات قبل کم‌وبیش فعال شده باشند. نتیجتاً ارضای نیازها وقتی فعال می‌شوند که نیازهای طبقه یا طبقات قبل کم و بیش فعال شده باشند. نتیجتاً ارضای نیازها موجب رضایت می‌شوند. به زعم مازلو نیازها عبارتند از: ۱- نیازهای جسمانی که اساسی‌ترین نیازها هستند. مثل نیاز به آب، غذا، خواب و ... ۲- نیاز به امنیت، مانند نیاز به داشتن محیطی امن ۳- نیاز به عشق و تعلق؛ همانند نیاز به ایجاد روابط متقابل با دیگران و محبت کردن و مورد محبت واقع شدن. ۴- نیاز به عزت نفس و احترام به خود؛ مثل احساس کسب توفیق و تأیید و ۵- نیاز به تحقق و خودشکوفایی (Perin, 1998: 210-214). ایراد اساسی که می‌توان به نظریه مازلو گرفت این است که وی برای نیازها سلسله‌مراتبی را در نظر گرفته است. که در آن، نسبی و مطلق

بودن یا ذهنی و عینی بودن این نیازها مشخص نیست.

هرزبرگ نظریه انگیزش بهداشت را مطرح می‌کند. که این نظریه جنبه روان‌شناختی دارد و بر این اصل استوار است که دو عامل در ایجاد رضایت شغلی کارکنان مؤثر است: عوامل انگیزشی و عوامل بهداشتی. کار تلاش برانگیز، موفقیت در کار، ارزش گذاشتن دیگران در کار، احساس مسئولیت و ارتقای شغلی در زمره عوامل انگیزشی قرار دارد. حقوق و دستمزد نظارت و سرپرستی و شرایط فیزیکی کار در ردیف عوامل بهداشتی قرار دارد. حضور عوامل بهداشتی اگرچه از عدم رضایت کارکنان جلوگیری می‌کند اما باعث رضایت نمی‌شود. در صورتی که انگیزاننده‌ها رضایت از کار را افزایش می‌دهند (Herzberg, cited from Schake, 1990: 126). تالکوت پارسونز به عنوان نظریه‌پرداز کارکردگرا در جامعه‌شناختی، به نیازهای اولیه نظام اجتماعی توجه دارد. مانند نیاز به انگیزش کافی برای استمرار نظام اجتماعی. اما ایراد اساسی به این نظریه‌ها این است که تعیین همه نیازها کار ساده نیست و از طرف دیگر عملیاتی کردن آن‌ها مشکل است. اما اگر توجه خود را به رضایت از امور مختلف معطوف داریم امکان ایجاد چارچوبی منسجم‌تر و جامعه‌شناختی فراهم می‌گردد. رضایت‌ها را به فیزیولوژیک، روان‌شناختی، سیاسی و اجتماعی دسته‌بندی می‌کنند. به نظر فیشر رضایت ابعاد مختلفی دارد، از جمله رضایت زیباشناختی، امنیت عاطفی، انسجام اجتماعی و فرهنگی، تعادل فیزیولوژیک و قدرت (Fishler, 1988: 275-292). رضایت زیباشناختی به محیط و فضای کار برمی‌گردد. امنیت عاطفی منوط به دوستانه و محبت‌آمیز بودن شرایط کار و داشتن رابطه عاطفی با همکاران است. انسجام اجتماعی - فرهنگی به هویت گروهی و احساس تعلق به گروه کاری و به طور کلی همسازی فرهنگی، اجتماعی در سازمان برمی‌گردد. قدرت نیز به خودتحقیق، آزادی در محیط کار و محیط اجتماعی راجع است. بلاو از دیگر نظریه‌پردازان جامعه‌شناسی، به جنبه‌های اجتماعی رضایت اشاره دارد. از جمله این موارد، تأیید اجتماعی، احترام اجتماعی و مقبولیت اجتماعی است. (Blau, 1964). همچنین انتظار و احتمال از

عواملی هستند که بر رضایت شغلی افراد اثر می‌گذارند. در واقع انگیزه فرد برای انجام دادن کاری خاص ناشی از انتظار و احتمالی است که بر حصول نتایج خاص آن کار مترتب می‌داند. به عبارت دیگر، فرد انگیزه کاری را پیدا می‌کند که حداکثر نتیجه برایش متصور باشد. «طبق الگوی پورتر و لاکر، قصد فرد برای انجام کار و رضایت تحت تأثیر عواملی چون ارزش، مطلوبیت پاداش و در نتیجه انتظار و احتمال وقوع پاداش و در نتیجه احساس منصفانه بودن پاداش قرار دارد» (پورتر و لاکر، به نقل از الوانی، ۱۳۷۱: ۱۳۴).

با توجه به نظریات فوق درمی‌یابیم که رضایت شغلی موضوعی است که در حیطه روابط اجتماعی و روان‌شناسی اجتماعی قرار می‌گیرد. در ادامه با استفاده از نظریات فوق فرضیات زیر ارائه می‌گردد.

۵- فرضیات تحقیق

به نظر می‌رسد که

- ۱- بین سن روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۲- بین جنسیت روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۳- بین وضعیت تأهل روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۴- بین میزان تحصیلات روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۵- بین پست سازمانی روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۶- بین سابقه کار روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۷- بین وضعیت استخدام روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۸- بین میزان درآمد روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.

- ۹- بین محل فعالیت روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۱۰- بین میزان دستیابی به اهداف روزنامه‌نگاران و میزان رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۱۱- بین میزان تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری در روزنامه‌های محلی استان فارس و رضایت شغلی رابطه معنادار وجود دارد.
- ۱۲- بین میزان حاکم بون جو سانسور و سیاست‌زدگی در روزنامه‌های محلی استان فارس و رضایت شغلی رابطه معنادار وجود دارد.
- ۱۳- بین رضایت روزنامه‌نگاران از قوانین و مقررات حاکم بر روزنامه‌های محلی و رضایت شغلی آنان رابطه معنادار وجود دارد.
- ۱۴- بین رفتار اجتماعی شهروندان در خصوص روزنامه‌های محلی و رضایت شغلی رابطه معنادار وجود دارد.
- ۱۵- بین میزان امکانات فنی روزنامه‌های محلی و رضایت شغلی روزنامه‌نگاران رابطه معنادار وجود دارد.

۶- تعریف مفاهیم

متغیر وابسته

رضایت شغلی: لاک رضایت شغلی را احساسی تعریف می‌کند که از ارزیابی شغل به عنوان عامل تسهیل‌کننده نیل به ارزش‌های شغلی حاصل می‌شود (لاک، به نقل از مرتضوی، ۱۳۷۲: ۷). جهت عملیاتی کردن این متغیرها با استفاده از گویه‌های شاخص توصیفی رضایت شغلی مینه‌سوتا و GDI و بر حسب واحد آماری مورد مطالعه چهارده گویه تهیه شده است. این گویه‌ها جهت سنجش رضایت شغلی روزنامه‌نگاران به لحاظ رضایت از شرایط محیطی و اجتماعی شغل در اختیار روزنامه‌نگاران قرار می‌گیرد. سپس با استفاده از طیف لیکرت، مجموع

نمرات گویه‌های مورد نظر به عنوان نمره رضایت شغلی در نظر گرفته می‌شود. در نتیجه این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای قرار می‌گیرد.

متغیرهای مستقل

سن: منظور از سن سال‌های سپری شده از عمر فرد تا زمان پاسخگویی است. این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای مورد پرسش قرار می‌گیرد.

جنسیت: زن یا مرد بودن پاسخگو مد نظر است که در سطح متغیر اسمی سنجیده می‌شود. وضعیت تأهل: موقعیت فرد را از نظر ازدواج نشان می‌دهد و به دو دسته مجرد و متأهل تقسیم می‌شود. منظور از متأهل داشتن زوج یا زوجة در نتیجه ازدواج دائم است و مجرد بودن عکس آن است. این متغیر در سطح مقیاس اسمی سنجیده می‌شود.

میزان تحصیلات: منظور تعداد سال‌هایی است که فرد در سازمان‌های آموزشی تحصیل کرده است. این متغیر در سطح مقیاس فاصله‌ای مورد سنجش قرار می‌گیرد.

پست سازمانی: نوع کار یا وظیفه‌ای است که در مراحل انتشار روزنامه به فرد محول می‌شود. این متغیر در سطح سنجش مقیاس اسمی قرار می‌گیرد. برای عملیاتی کردن آن، سمت‌های مختلف روزنامه‌نگاری به هفت دسته تقسیم شد و هر یک از افراد در یکی از این جایگاه‌ها قرار گرفتند. پست سازمانی شامل مدیر مسئول، سردبیر، عضو هیئت تحریریه، مربی، مدیر داخلی، خبرنگار، عکاس، طراح و صفحه‌آرا و ویراستار است. سپس با استفاده از جدول رتبه‌بندی مشاغل به هر یک از این سمت‌ها رتبه‌ای تعلق گرفت و این رتبه‌ها در طیفی از نمرات به متغیر فاصله‌ای تبدیل شدند.

سابقه کار: تعداد سال‌هایی است که فرد در کار روزنامه‌نگاری چه به صورت رسمی و یا غیر رسمی مشغول فعالیت است. این متغیر در سطح مقیاس فاصله‌ای مورد سنجش قرار می‌گیرد. وضعیت استخدام: وضعیت استخدامی روزنامه‌نگاران از نظر امور اداری و استخدامی

کشور و قانون کار است و تحت دو دسته رسمی و غیررسمی بررسی می‌شود. این متغیر در سطح مقیاس اسمی مورد سنجش قرار می‌گیرد.

میزان درآمد: مقدار پول دریافتی فرد به صورت ماهیانه، در ازای ارائه خدمات است. این متغیر در سطح مقیاس فاصله‌ای مورد سنجش قرار می‌گیرد.

محل فعالیت روزنامه‌نگار: محل فعالیت روزنامه‌نگار یکی از روزنامه‌هایی است که فرد به عنوان روزنامه‌نگار در آن عضویت دارد. برای عملیاتی کردن این متغیر روزنامه‌های استان فارس از دو جنبه محل انتشار و نوع روزنامه در نظر گرفته شده‌اند. سپس نگرش افراد با توجه به این که در کدام یک از دفترهای روزنامه‌ها فعالیت می‌کنند، سنجیده می‌شود. در حقیقت دو متغیر جدید ساخته می‌شود: محل انتشار که به دو دسته مرکز استان و سایر شهرستان‌ها تقسیم می‌شود و نوع روزنامه شامل روزانه و غیرروزانه

میزان دست‌یابی به اهداف: منظور این است که روزنامه‌نگار تا چه حد دست‌یابی به اهداف مربوط به شغل روزنامه‌نگاری را در نشریه امکان پذیر می‌داند. صاحب‌نظران و وسایل ارتباط جمعی نقش‌های مختلفی را برای این وسایل در نظر گرفته‌اند که روزنامه‌ها به عنوان یکی از این وسایل ارتباط جمعی این نقش‌ها را بر عهده دارند و روزنامه‌نگاران به دنبال ایفای این نقش‌ها هستند. این نقش‌ها عبارتند از: «نقش‌های تفریحی، خبری، همگن سازی، آگاه سازی، و احساس تعلق اجتماعی» (ساروخانی، ۱۳۷۵: ۸۴-۹۲). برای عملیاتی کردن این متغیر، اهداف به صورت گویه آورده می‌شود. سپس نظر روزنامه‌نگاران محلی درباره میزان دسترسی و تحقق این اهداف در مطبوعات محلی استان فارس از طریق طیف لیکرت سنجیده می‌شود. مجموع نمرات به دست آمده نمره متغیر مورد نظر تلقی می‌گردد. لذا این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای قرار دارد.

میزان حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری: «حرفه‌ای کسی است که آموزش‌های لازم را در زمینه تخصصی اش دیده است. او در استخدام یک روزنامه است. برای روزنامه‌اش گزارش تهیه

می‌کند و ممکن است مقاله یا سرمقاله هم بنویسد» (بی‌نا، ۱۳۷۸: ۱۷). در واقع منظور از حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری زمانی است که در دفتر نشریه، روزنامه‌نگاری با آگاهی از مسائل جامعه صورت گیرد و تنها کسانی که دارای تخصص و حرفه لازم در این زمینه هستند راحت بتوانند وارد کار روزنامه‌نگاری شوند. برای عملیاتی کردن این متغیر چهار گویه که از طریق آن میزان حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری سنجیده می‌شود در اختیار روزنامه‌نگاران قرار گرفته است. سپس از طریق طیف لیکرت، مجموع نمرات به دست آمده به عنوان نمره متغیر مورد نظر حاصل شده است. این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای قرار دارد.

میزان حاکم بودن جو سانسور و سیاست‌زدگی: سیاست‌زدگی جزو شرایطی است که در آن همه چیز جنبه سیاسی پیدا می‌کند و جانبداری‌های سیاسی تعیین‌کننده اهداف، خط مشی‌ها و فعالیت‌هاست. سانسور یکی از ویژگی‌ها و تبعات سیاست‌زدگی است. «سانسور هرگونه سیاست یا روشی است که نه تنها اعمال، بلکه انگیزه‌های اعمال بشر را در ابراز عقاید، اندیشه‌ها، احساسات و سایر مکنوناتش با نوعی محدودیت روبه‌رو می‌سازد.» (آذرنگ، ۱۳۷۴: ۸۸). جهت عملیاتی کردن این متغیر پنج گویه که حاکم بودن جو سانسور و سیاست‌زدگی را در مطبوعات محلی استان می‌سنجد، تهیه شده است. این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای از طریق طیف لیکرت سنجیده می‌شود.

قوانین و مقررات حاکم بر حرفه روزنامه‌نگاری: منظور قوانین و مقرراتی است که از سوی هیئت حاکمه جهت نظارت بر فعالیت روزنامه‌نگاران تصویب گردیده است. در این جا قوانین و مقررات به لحاظ آزادی بیان، شرایط گرفتن مجوز راه‌اندازی نشریه و شفافیت یا ابهام‌آمیز بودن قوانین و مقررات مطبوعاتی از دید روزنامه‌نگاران مد نظر است، که میزان رضایت آنان سنجیده شده است. جهت عملیاتی کردن این متغیر با توجه به موارد فوق پنج گویه ساخته شده و سپس از طریق طیف لیکرت، مجموع نمره‌ها به عنوان نمره قوانین و مقررات حاکم بر حرفه روزنامه‌نگاری در نظر گرفته شده است. لذا این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای قرار

دارد.

رفتار اجتماعی شهروندان با روزنامه‌های محلی: منظور این است که شهروندان تا چه حد به روزنامه‌های منتشره و روزنامه‌نگاران توجه دارند و از فعالیت روزنامه‌نگاران محلی استقبال می‌کنند و به آنان احترام می‌گذارند و نیز سعی در همکاری با روزنامه‌های محلی دارند. با توجه به موارد فوق شش گویه جهت سنجش این متغیر در اختیار روزنامه‌نگاران قرار داده می‌شود. سپس با استفاده از طیف لیکرت، مجموع نمرات به عنوان نمره رضایت از رفتار اجتماعی شهروندان در نظر گرفته می‌شود. نهایتاً این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

امکانات فنی: منظور میزان بهره‌مندی روزنامه‌های محلی از امکاناتی از قبیل امکانات چاپ، لیتوگرافی، رایانه، کاغذ و سایر وسایل و امکاناتی است که جهت انتشار روزنامه مورد نیاز است. جهت سنجش این متغیر هشت پرسش درباره میزان بهره‌مندی از این امکانات در دفاتر نشریه از روزنامه‌نگاران تهیه و در اختیار روزنامه‌نگاران قرار داده می‌شود. سپس با استفاده از طیف لیکرت مجموع نمره آن به عنوان نمره‌ای که به امکانات فنی تعلق می‌گیرد در نظر گرفته می‌شود. در نتیجه این متغیر در سطح سنجش مقیاس فاصله‌ای مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

۷- روش تحقیق

روش اصلی این تحقیق پیمایشی است. «محقق در این روش، یک رویکرد قیاسی را دنبال می‌کند. او کارش را با مسئله نظری یا تحقیق کاربردی شروع می‌کند و با اندازه‌گیری تجربی و تحلیل داده‌ها خاتمه می‌دهد. در این روش محقق با پاسخگویان زیادی سر و کار دارد که به پرسش‌های مشابهی پاسخ می‌دهند. متغیرهای زیادی اندازه‌گیری می‌شود، فرضیه‌های متنوعی اندازه‌گیری می‌شود و از میان آن‌ها تفسیر خاصی در مورد ویژگی‌ها و رفتارها بیرون کشیده

می‌شود. (Neuman, 1997: 231).

جامعه آماری و واحد آماری

جامعه آماری روزنامه‌نگارانی هستند که در روزنامه‌های محلی استان فارس که به لحاظ قانونی به رسمیت شناخته شده‌اند، مشغول فعالیت هستند.

از آن‌جا که جامعه آماری محدود است، کل روزنامه‌نگارانی که در این نوع نشریات مشغول فعالیت هستند، به عنوان نمونه در نظر گرفته می‌شود، به عبارتی نمونه همان جامعه آماری می‌باشد. از نظر صاحب‌نظران تحقیقات اجتماعی، یک مقدار مشخص کاهش در تحقیقاتی که به صورت همه‌پرسی صورت می‌گیرد قابل چشم‌پوشی است. «اکثر محققان نمونه به دست آمده زیر ۵۰٪ را ضعیف و بالای ۹۰٪ را عالی در نظر می‌گیرند. اگر میزان پاسخ‌ها زیر ۷۰٪ باشد نتایج تحقیق دارای معناداری متفاوت از زمانی است که تمام پاسخ‌ها به دست آمده باشد» (Neuman, 1997: 247). بنابراین بین ۷۵ تا ۹۰ درصد را می‌توان حد متوسط در نظر گرفت. طبق اظهار نظر مدیران مسئول یا سردبیران روزنامه‌های مورد نظر تعداد روزنامه‌نگاران جمعاً ۱۶۰ نفر است که با ۱۶٪ کاهش به ۱۳۵ نفر می‌رسد.

پژوهش‌های علمی در اطلاعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

روش گردآوری اطلاعات

در این تحقیق از روش کمی برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. تکنیک پرسش‌نامه یکی از تکنیک‌هایی است که در این روش جای داشته و برای جمع‌آوری اطلاعات مورد استفاده فراوان قرار گرفته است. لذا در این تحقیق از تکنیک پرسشنامه استفاده می‌شود.

روش‌های آماری تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های جمع‌آوری شده پس از کدگذاری وارد رایانه می‌شود تا کار استخراج اطلاعات

شروع شود. در این کار از نرم افزار SPSS تحت Windows استفاده می‌شود. دو دسته آمار توصیفی و استنباطی جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات به کار می‌رود. آمار توصیفی شامل فراوانیها و آمار استنباطی مورد استفاده در این تحقیق، رگرسیون ساده و چند متغیره است.

اعتبار و پایایی تحقیق

مفهوم اعتبار به این پرسش پاسخ می‌دهد که ابزار اندازه‌گیری تا چه اندازه خصیصه مورد نظر را می‌سنجد (سرمد، ۱۳۷۶: ۱۷۰). برای دستیابی به این هدف پرسش‌های مطرح شده جهت انجام دادن تحقیق به چند صاحب نظر در این زمینه نشان داده شد. جهت به دست آوردن پایایی تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ برای مشخص نمودن میزان هماهنگی درونی گویه‌های تحقیق استفاده گردید. میزان رضایت شغلی به عنوان متغیر وابسته قبل از حذف گویه دارای ضریب آلفای ۰/۵۶ بوده و سپس با حذف چهار گویه، ضریب آلفای آن ۰/۷۸ گردید.

۸- یافته‌ها

تجزیه و تحلیل یافته‌ها به دو صورت توصیفی و استنباطی انجام گرفته است. در ادامه این نتایج آورده می‌شود.

جدول ۱- توزیع پاسخگویان بر حسب میزان رضایت شغلی آنان

میزان رضایت شغلی	فراوانی	درصد
بالا	۱۰	۷
متوسط	۹۲	۶۸
پایین	۳۳	۲۵
جمع	۱۳۵	۱۰۰

با استفاده از چهارده گویه، میزان رضایت مندی شغلی روزنامه‌نگاران محلی سنجیده شد. براین اساس از بین ۱۳۵ نفر پاسخگو ۹۲ نفر برابر با ۶۸ درصد دارای میزان رضایت شغلی سطح متوسط بوده‌اند و هشت درصد دارای رضایت بالا و ۲۵ درصد از شغل روزنامه‌نگاری رضایت کمی داشته‌اند. بنابراین اکثر افراد پاسخگو در حد متوسطی از رضایت مندی قرار دارند. جهت بررسی فرضیات تحقیق از رگرسیون ساده استفاده می‌گردد. برخی از متغیرهای تحقیق به صورت متغیر اسمی دو سطحی و چند سطحی بوده‌اند. این متغیرها شامل جنس، وضعیت تأهل، وضعیت استخدام، محل انتشار روزنامه، نوع روزنامه و پست سازمانی می‌شود. متغیرهای دو سطحی از طریق تبدیل آن‌ها به متغیرهای ساختگی و متغیر پست سازمانی که چند سطحی بوده است از طریق جدول رتبه‌بندی مشاغل به متغیر فاصله‌ای تبدیل شده‌اند. لذا بررسی فرضیات در مقاله حاضر از طریق رگرسیون انجام می‌گیرد و جهت سهولت کار رابطه کلیه متغیرها با متغیر وابسته در یک جدول نشان داده می‌شود.

نتایج جدول نشان می‌دهد که فرضیات مربوط به احتمال وجود رابطه معنی دار بین سن افراد، میزان درآمد، جنس، محل انتشار روزنامه، نوع روزنامه، میزان دستیابی به اهداف، تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری، میزان حاکم بودن جو سانسور و سیاست‌زدگی، قوانین و مقررات حاکم بر حرفه، رفتار اجتماعی شهروندان با روزنامه‌های محلی و امکانات تکنیکی به عنوان متغیرهای مستقل و میزان رضایت شغلی به عنوان متغیر وابسته تأیید می‌شوند. رابطه بین سن و میزان رضایت شغلی در سطح ۹۵٪ معنادار است. ضریب Beta بیانگر رابطه مستقیم بین این متغیر و متغیر وابسته است. به این مفهوم که با افزایش سن افراد، میزان رضایت شغلی آنان نیز افزایش می‌یابد. لذا افراد جوان‌تر رضایت شغلی کم‌تری نسبت به افراد دارای سنین بالاتر دارند. بین میزان درآمد و میزان رضایت شغلی در سطح ۹۵٪ معنی دار وجود دارد. این رابطه برخلاف انتظار معکوس است؛ یعنی با افزایش میزان درآمد، رضایت شغلی کاهش می‌یابد. علت این امر را می‌توان در سطح انتظارات و اهداف

فردی جست و جو کرد. به این معنی که افراد دارای درآمد بالاتر، توقعات بیشتری داشته و افراد

جدول ۲- همبستگی بین متغیرهای مستقل و میزان رضایت شغلی

نام متغیر	R	R ²	ضریب B	ضریب Beta	مقدار T	سطح معناداری
سن	۰/۲۳	۰/۵۰۵	۰/۱۴	۰/۲۳	۲/۷	۰/۰۰۱
میزان تحصیلات	۰/۰۷	۰/۰۰۵	-۰/۲۱	-۰/۰۷	-۰/۸۳	۰/۴۰
سابقه کار	۰/۰۳	۰/۰۰۱	۶/۸	۰/۰۳	۰/۳۸	۰/۷
درآمد	۰/۲۷	۰/۷	-۴/۵	-۰/۲۷	-۳/۳	۰/۰۰۱
وضعیت استخدام	۰/۰۴	۰/۰۰۲	۱/۱	۰/۰۴	۰/۴	۰/۶۳
دستیابی به اهداف	۰/۳۸	۰/۱۵	۰/۶۴	۰/۳۸	۴/۸	۰/۰۰۰
وضعیت تأهل	۰/۱۲	۰/۰۱	-۲/۹	-۰/۱۲	-۱/۴	۰/۱۷
جنس	۰/۲۹	۰/۰۸	۴/۴	۰/۲۹	۳/۶	۰/۰۰۰
محل انتشار روزنامه	۰/۳۶	۰/۱۳	-۱۰/۳	-۰/۳۶	-۴/۵	۰/۰۰۰
نوع روزنامه	۰/۴۲	۰/۱۸	-۱۰/۶	-۰/۴۲	-۵/۴	۰/۰۰۰
پست سازمانی	۰/۲۴	۰/۰۶	۰/۱۹	۰/۲۴	۲/۹	۰/۰۳
تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری	۰/۴۵	۰/۲۱	۱/۳	۰/۴۵	۶/۱	۰/۰۰۰
حاکم بودن جو سانسور و سیاست زدگی	۰/۴۴	۰/۲	-۰/۹۰	-۰/۴۴	-۵/۸	۰/۰۰۰
قوانین و مقررات حاکم بر حرفه	۰/۱۵	۰/۰۲	۰/۳۸	۰/۱۵	۱/۸	۰/۰۵
رفتار اجتماعی شهروندان	۰/۲۸	۰/۰۸	۰/۳۹	۰/۲۸	۳/۴	۰/۰۰۱
امکانات فنی	۰/۲۸	۰/۰۸	۰/۳۹	۰/۲۸	۳/۵	۰/۰۰۰

دارای درآمد پایین‌تر انگیزه‌های فردی قوی‌تری هستند. و این که حرفهٔ روزنامه‌نگاری شغلی است که بسیاری از روزنامه‌نگاران رضایت خود را در شرایط مادی آن کم‌تر جست‌وجو می‌کنند. همچنین با توجه به نتایج به‌دست آمده، زن یا مرد بودن افراد رابطهٔ معناداری با رضایت شغلی آنان دارد. این رابطه در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می‌شود. ضریب Beta بیانگر رابطه مستقیم بین این متغیر و متغیر وابسته است. در تفسیر ضریب Beta می‌توان گفت مردان نسبت به زنان رضایت شغلی بیشتری دارند. دست‌یابی به هدف از دیگر متغیرهای مستقلی است که در زمینهٔ رضایت شغلی دارای رابطهٔ معنادار است. این رابطه در سطح ۹۹٪ اطمینان تایید می‌شود. ضریب Beta بیانگر رابطهٔ مستقیم بین میزان دست‌یابی به اهداف و میزان رضایت شغلی است. به این مفهوم که هرچه میزان دست‌یابی به هدف بیشتر بود، میزان رضایت شغلی نیز بیشتر می‌شود. بین محل انتشار روزنامه و میزان رضایت شغلی رابطه معنی دار مشاهده می‌شود و این رابطه معکوس است. به این معنی که روزنامه‌نگاران که در روزنامه‌های مرکز استان فعالیت دارند رضایت شغلی کم‌تری نسبت به روزنامه‌نگاران سایر شهرستانها دارند. رابطه بین نوع روزنامه و رضایت شغلی نیز معنادار است. این رابطه در سطح اطمینان بالای ۹۹٪ تایید می‌شود. ضریب Beta برابر با $0/42$ - نشان می‌دهد که بین دو متغیر رابطهٔ معکوس وجود دارد. به این مفهوم که روزنامه‌نگاران روزنامه‌های روزانه میزان رضایت مندی کم‌تری نسبت به روزنامه‌نگاران روزنامه‌های غیر روزانه دارند. بین پست سازمانی افراد و میزان رضایت شغلی نیز رابطه معنی دار مشاهده می‌شود. رابطهٔ این دو متغیر در سطح بالای ۹۵٪ معنادار است. در واقع هرچه پست سازمانی افراد بالاتر رود، میزان رضایت شغلی آنان نیز بالاتر می‌رود. میزان تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری از نظر روزنامه‌نگاران بر میزان رضایت آنان از حرفهٔ روزنامه‌نگاری مؤثر است. مقدار T به‌دست آمده در سطح بالای ۹۹٪ معنادار است. ضریب Beta برابر با $0/45$ بیانگر این است که به ازای افزوده شدن ۱ واحد به نمره متغیر مستقل، $0/45$ به نمرهٔ متغیر وابسته افزوده می‌شود. لذا کسانی که شرایط روزنامه‌نگاری در

روزنامه‌های محلی استان را مطلوب‌تر ارزیابی کرده‌اند رضایت بیش‌تری دارند. بین میزان حاکم بودن جو سانسور و سیاست‌زدگی از دید روزنامه‌نگاران و رضایت شغلی آنان رابطه معنادار مشاهده می‌شود. با توجه به ضریب Beta این رابطه بیانگر آن است که بین این دو متغیر رابطه معکوس وجود دارد. به این معنی که هرچه میزان حاکم بودن جو سانسور و سیاست‌زدگی بالاتر رود، از رضایت شغلی روزنامه‌نگاران کاسته می‌شود. ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰/۴۴ و ضریب تعیین آن ۰/۲۰ است.

با توجه به این که چه مطبوعات محلی و چه مطبوعات سراسری در یک شرایط قانونی و با توجه به مقررات از قبل تصویب شده یا به عرصه می‌گذارند، ممکن است این شرایط بر رضایت روزنامه‌نگاران در حرفه خود اثر گذارد. در این پژوهش، این رابطه در سطح ۰/۹۵ معنادار است، ضریب Beta بیانگر رابطه مستقیم بین این دو متغیر است. به این معنی که هرچه قوانین و مقررات، برای آنان مطلوب‌تر و دارای شرایط مساعدتری باشد، رضایت شغلی آنان نیز بالاتر می‌رود. البته میزان R^2 در این رابطه پایین است و ضریب همبستگی آن ۰/۱۵ است. رفتار اجتماعی شهروندان با روزنامه‌های محلی و روزنامه‌نگاران به لحاظ اقبال آن‌ها از روزنامه‌های محلی و محبوبیت روزنامه‌نگاران در نظر گرفته شده است که رابطه معنادار با میزان رضایت آنان دارد. این رابطه مستقیم است و براساس آن هرچه روزنامه‌نگاران این شرایط را مطلوب‌تر ارزیابی کرده‌اند و از آن رضایت داشته‌اند، میزان رضایت شغلی آنان نیز افزایش یافته است. امکانات فنی متغیر دیگری است که دارای رابطه معنادار با متغیر وابسته است. ضریب Beta برابر با ۰/۲۸ نشان‌دهنده رابطه مستقیم بین این متغیر و متغیر وابسته است. به این معنی که هرچه امکانات فنی افزایش یابد، میزان رضایت شغلی روزنامه‌نگاران نیز بالاتر می‌رود. با توجه به فرضیات تأیید شده در می‌یابیم که یازده مورد از فرضیات مربوط به رابطه معنادار بین متغیرهای مستقل و متغیر رضایت شغلی پذیرفته شدند. در مورد رابطه سایر متغیرهای مستقل با متغیر رضایت شغلی H_0 یعنی عدم وجود رابطه پذیرفته می‌شود.

در ادامه، کلیه متغیرهای مستقل با هم وارد معادله می‌شوند تا مشخص شود کدام یک از متغیرها دارای بیش‌ترین رابطه با رضایت شغلی روزنامه‌نگاران است. در واقع در این جا کلیه خصوصیت‌های افراد با هم وارد معادله می‌شوند.

متغیرهای توضیح دهنده میزان رضایت شغلی به روش گام به گام

در این مرحله متغیرهای سن، جنس، میزان تحصیلات، سابقه کار، میزان درآمد، میزان دست‌یابی به اهداف، وضعیت تأهل، وضعیت استخدام، پست سازمانی، محل انتشار روزنامه، نوع روزنامه، تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری، میزان حاکم بودن جو سانسور و سیاست زدگی، قوانین و مقررات حاکم بر حرفه، رفتار اجتماعی شهروندان با روزنامه‌های محلی و امکانات فنی به عنوان متغیرهای مستقل و میزان رضایت شغلی به عنوان متغیر وابسته در معادله رگرسیون آورده می‌شوند.

با توجه به نتایج جدول شماره ۳ فوق متغیرهای توضیح دهنده میزان رضایت شغلی افراد در هفت مرحله وارد معادله شده‌اند. به این معنی که از بین شانزده متغیر آورده شده در معادله رگرسیون برای توضیح رضایت شغلی افراد، تنها هفت متغیر تأیید و سایر متغیرها از معادله خارج شده‌اند. میزان R^2 نهایی این متغیر ۰/۵۱ است. به این معنی که این متغیرها ۰/۷۱ است که همبستگی نسبتاً مناسبی را نشان می‌دهد. از بین این هفت متغیر، متغیر نوع روزنامه یعنی روزانه یا غیرروزانه بودن به تنهایی ۰/۲۳ از تغییرات در رضایت شغلی را پیش بینی می‌کند. مقدار Beta در متغیر نوع روزنامه ۰/۴۸- است. این مقدار بیانگر رابطه معکوس بین نمره نوع روزنامه و نمره میزان رضایت شغلی است. به این معنی که روزنامه‌نگاران روزنامه‌های غیر روزانه رضایت شغلی بیشتری نسبت به روزنامه‌نگاران روزنامه‌های روزانه دارند. دومین متغیر وارد شده در معادله رگرسیون تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری است. با

جدول ۳- متغیرهای وارد شده برای توضیح واریانس میزان رضایت شغلی

متغیرهای وارد شده	ضریب B	ضریب Beta	مقدار T	Sig.T	R ²	میزان افزوده شده به R ²
۱- نوع روزنامه	-۷/۱	-۰/۴۸	-۶/۵	۰/۰۰۰	۰/۲۳	-
۲- میزان حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری	۰/۹۸	۰/۳۶	۵/۸	۰/۰۰۰	۰/۳۶	۰/۱۳
۳- میزان دست‌یابی به اهداف	۰/۳۸	۰/۲۳	۳/۶	۰/۰۰۰	۰/۴۳	۰/۰۷
۴- حاکم بودن حس سانسور و سیاست‌زدگی	۰/۳۸	-۰/۱۸	-۲/۶	۰/۰۰۰	۰/۴۷	۰/۰۴
۵- رفتار اجتماعی شهروندان	۰/۲۳	۰/۱۶	۲/۶	۰/۰۰۰	۰/۴۹	۰/۰۲
۶- محل انتشار روزنامه	۳/۴	-۰/۲۶	-۳/۸	۰/۰۰۰	۰/۵	۰/۰۱
۷- جنسیت	۱/۸	۰/۱۳	۲	۰/۰۴	۰/۵۱	۰/۰۱
R ² =۰/۵۱ نهایی						R=۰/۷۱
Sig.F=۰/۰۰۰						F=۲۴/۷

وارد شدن این متغیر در معادله ۰/۱۳ به R² افزوده شده است. ضریب Beta برابر با ۰/۳۶ است که نشان دهنده رابطه مستقیم بین این دو متغیر است. به طوری که با افزوده شدن ۱ واحد به نمره میزان تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری، ۰/۳۶ به نمره رضایت شغلی آنان افزوده می‌شود. میزان حاکم بودن سانسور و سیاست‌زدگی در روزنامه‌های محلی استان سومین متغیر وارد شده و در معادله رگرسیونی است که با وارد شدن این متغیر ۰/۰۷ به میزان R² افزوده شده است. مقدار Beta نشان دهنده رابطه معکوس بین این دو متغیر است. به

طوری که هرچه میزان حاکم بودن جو سانسور و سیاست زدگی در روزنامه‌های محلی توسط روزنامه‌نگاران بالاتر ارزیابی شده باشد، از میزان رضایت شغلی آنان کاسته می‌شود. ضریب Beta در رابطه بین میزان دست‌یابی به اهداف و میزان رضایت شغلی ۰/۲۳ است که بیانگر رابطه مستقیم بین میزان دست‌یابی به اهداف و میزان رضایت شغلی است. در واقع با بالا رفتن میزان دست‌یابی به اهداف، میزان رضایت شغلی نیز بالا می‌رود. با وارد شدن این متغیر در معادله ۰/۰۴ به میزان R^2 افزوده شده است. رفتار اجتماعی شهروندان با روزنامه‌های محلی یکی دیگر از متغیرهایی است که ارتباط آن با رضایت شغلی روزنامه‌نگاران سنجیده شده است. با ورود این متغیر در معادله ۰/۰۲ به مقدار R^2 افزوده شده است. این متغیر دارای رابطه مستقیم با رضایت شغلی است. ششمین متغیر وارد شده در معادله محل انتشار روزنامه است. ضریب Beta بیانگر رابطه معکوس بین این دو متغیر است. به این معنی که روزنامه‌نگاران غیر از مرکز استان، رضایت شغلی بیشتری به نسبت روزنامه‌نگاران مرکز استان داشته‌اند. جنسیت آخرین متغیری است که در معادله وارد شده است. ضریب Beta بیانگر رابطه مستقیم بین این دو متغیر است، به این معنی که با توجه به شیوه کدگذاری، مردان دارای رضایت شغلی بیشتری نسبت به زنان هستند.

ژئوشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

۹- نتیجه گیری

در این مقاله رضایت شغلی روزنامه‌نگاران با توجه به عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیت شناختی آنان مورد توجه قرار گرفت. پانزده فرضیه جهت بررسی موضوع ارائه گردید. از بین متغیرهای مستقل، دوازده مورد با میزان رضایت شغلی رابطه معنی‌دار داشتند. این متغیرها شامل سن، میزان درآمد، جنس، محل انتشار روزنامه، نوع روزنامه، میزان دست‌یابی به اهداف، پست سازمانی، تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه نگاری، میزان حاکم بودن جو سانسور و سیاست زدگی، قوانین و مقررات حاکم بر حرفه، رفتار اجتماعی شهروندان با

روزنامه‌های محلی و امکانات فنی بوده است. بنابراین از بین این دسته فرضیات، یازده فرضیه تأیید می‌شود.

با استفاده از رگرسیون چند متغیره مهم‌ترین متغیرهای مؤثر بر میزان رضایت شغلی افراد مشخص گردید. از بین کلیه متغیرها هفت متغیر در معادله باقی ماندند. قدرت تبیین این متغیرها با هم ۵۱٪ بوده است. در حقیقت ۵۱٪ از تغییرات به وجود آمده در میزان رضایت شغلی به دلیل متغیرهای ذکر شده است.

یکی از مباحث مهم در تحقیقات بهره‌وری سازمانی، بررسی میزان رضایت شغلی اعضای آن است. از این رو تحقیق در مورد رضایت شغلی کمک مؤثری به ارتقاء وضعیت روزنامه‌نگاری در کشور می‌کند. با توجه به ضرایب Beta در این پژوهش، از طریق رگرسیون چند متغیره، ضریب Beta نوع روزنامه بالاتر از سایر متغیرهاست اما با رابطه معکوس. روزنامه‌نگاران روزنامه‌های غیر روزانه به صورت تمام وقت به حرفه روزنامه‌نگاری نمی‌پردازند، لذا شغل روزنامه‌نگاری به عنوان یک نوع پرستیژ اجتماعی می‌تواند برای آنها تا حدودی رضایت بخش باشد. اما از نظر روزنامه‌نگاران روزنامه‌های روزانه که وقت بیشتری را به حرفه روزنامه‌نگاری اختصاص می‌دهند، صرفاً پرستیژ اجتماعی مهم نیست. فشار ناشی از کار، وقت کم، کمبود امکانات و توقعاتی که از یک روزنامه بومیه می‌رود، در این تفاوت اثرگذار است. این نتایج را در مورد محل انتشار روزنامه نیز می‌توان گرفت. چراکه روزنامه‌های منتشره در شهرستان‌های غیر از مرکز استان نیز به صورت پاره وقت فعالیت داشته‌اند. از ورود متغیرهای دیگری همچون میزان تخصصی و حرفه‌ای بودن شرایط روزنامه‌نگاری، حاکم بودن جو سانسور و سیاست زدگی، دست یابی به اهداف و رفتار اجتماعی شهروندان به معادله رگرسیونی می‌توان نظریه بلاو در زمینه توجه به جنبه‌های اجتماعی در رضایت را در این پژوهش به تأیید رساند. در حقیقت هر چه سازمان روزنامه‌نگاری یا مطبوعاتی کشور اهداف مشخص‌تر و روشن‌تری داشته باشد تا روزنامه‌نگاران دقیقاً با این اهداف آشنایی داشته باشند و

فعالیت خود را در راستای این اهداف ببینند، از رضایت بیش تری نیز برخوردار می شوند. مطبوعات امروزی ما اهداف چندگانه و متضادی را دنبال می کنند. گاهی به عنوان یک حزب یا گروه فشار، ارشادی و تنبیهی و کارگذار حکومتی و حتی سیاست زده. این سردرگمی همراه با جو سانسور و قوانین و مقررات حاکم بر حرفه روزنامه نگاری در رضایت آن ها مؤثر واقع شده است. رفتار مردم نیز به عنوان مشوق و تأیید کننده و منبع احترام در این رضایت دخالت دارد. همچنین قوانین و مقرراتی که زمینه ساز شرایط سانسور و اعمال فشار برای ارائه مطالب کلیشه ای است، فضای روزنامه نگاری و مطبوعاتی را مسموم می سازد و روزنامه نگاران در این فضا از کار خود رضایتی احساس نمی کنند. متغیر دیگری که در معادله وارد شد، جنسیت بود. مردها رضایت بیش تری در حرفه روزنامه نگاری دارند. در روزنامه نگاری فارس جو مردانه بر فعالیت ها حاکمیت دارد، حرفه ای ها بیش تر از بین مردان هستند و این در رضایت شغلی اثرگذار است. نهایتاً این که اگر رضایت شغلی کارمندان و کارگران سنجیده بشود ممکن است شاخص های اقتصادی و جمعیت شناختی اثر تعیین کننده تری داشته باشد؛ اما روزنامه نگاری به عنوان یک شغل با خصوصیات متفاوت از مشاغل کارمندی سبب گردیده که مسائل مادی کم تر در رضایت شغلی آنان اثرگذار باشد. این است که حرفه روزنامه نگاری را باید با دیدی جداگانه نگریست به طوری که صرفاً یک شغل جهت امرار معاش تلقی نمی شود. لذا می توان نتیجه گرفت که روزنامه نگاری روحیه غیر از روحیه مادی گرایی را می طلبد. روزنامه نگار رسالتی اجتماعی دارد و اهدافی اجتماعی. روزنامه نگار بینشی اجتماعی دارد و این بینش می طلبد تا ارضای نیاز خود را در روابط خود با محیس اجتماعی که در آن فعالیت دارد جست و جو نماید.

پیشنهاد های تحقیق

تحقیق حاضر در جهت توصیف رضایت شغلی روزنامه نگاران انجام پذیرفت. از آن جا که

این پژوهش به صورت میدانی انجام گرفت و عوامل تعیین کننده در رضایت شغلی روزنامه‌نگاران از طریق پرسشنامه سنجیده شد، لذا پیشنهاد می‌شود که تحقیقات بعدی در این زمینه با انواع روش‌های کیفی صورت پذیرد تا نتایج مناسب‌تری حاصل شود. در ادامه با توجه به یافته‌های پژوهش، چند پیشنهادات جهت بالا بردن رضایت شغلی روزنامه‌نگاران ارائه می‌گردد.

۱- یکی از عواملی که سبب می‌گردد یک سیستم کارا باشد. این است که شرایط فعالیت در آن سیستم مهیا باشد. فعالیت مطبوعاتی به عنوان یک سیستم محسوب می‌شود که نیازمند حرفه‌ای بودن افرادی است که به عنوان روزنامه‌نگار در آن فعالیت دارند. هر گاه به آموزش روزنامه‌نگاری و فعالیت آگاهانه توجه نشود، دلزدگی افراد و نیز برآورده نشدن اهداف این سیستم بدیهی خواهد بود. لذا پیشنهاد می‌شود مدیران و صاحبان نشریه‌های محلی با تشویق اداره فرهنگ و ارشاد به آموزش فعالان در دفاتر نشریه اهمیت دهند و همچنین تا حد امکان فارغ‌التحصیلان رشته‌های مربوط به روزنامه‌نگاری و ارتباطات را استخدام نمایند. همچنین روزنامه‌نگارانی که حرفه‌ای‌تر عمل می‌کنند و رسالت خود را به نحو بهتری انجام می‌دهند مورد تشویق قرار گیرند.

۲- میزان دست‌یابی به اهداف متغیری بود که رابطه معنادار با رضایت شغلی روزنامه‌نگاران داشته است. توصیه می‌شود شرایط مساعدتری توسط مدیران مسئول و حمایت‌های اداره فرهنگ و ارشاد به وجود آید و نیز روزنامه‌نگاران حرفه‌ای در دفتر روزنامه به استخدام در آیند. چرا که روزنامه‌نگار حرفه‌ای توان بیش‌تری در دست‌یابی به اهداف و در نتیجه رضایت بیش‌تری خواهد داشت.

۳- با توجه به این‌که زنان به نسبت مردان از رضایت شغلی کم‌تری برخوردارند، تلاش‌هایی در جهت افزایش رضایت شغلی زنان در روزنامه‌های محلی استان توسط مسئولان صورت گیرد.

- ۴- قوانین و مقررات مطبوعاتی از سوی هیئت حاکمه تجدید نظر شود و در حد امکان موانعی که بازدارنده فعالیت روزنامه‌نگاران جهت ایفای رسالت آنان می‌شود برداشته شود.
- ۵- جو سانسور و سیاست زدگی از دیگر عواملی است که سبب عدم رضایت‌مندی روزنامه‌نگاران از شغلشان گردیده است. این مسئله نیز نیازمند برنامه‌ریزی‌های طولانی‌مدت فرهنگی و سیاسی از سوی دولت است تا سبب گردد جانبداری‌های سیاسی جای خود را به فعالیت آزاداندیشانه و مفید مطبوعاتی بدهد.
- ۶- از آن‌جا که رفتار اجتماعی شهروندان در رضایت شغلی روزنامه‌نگاران اثر دارد و این خود بر بهره‌وری کار در نهایت تأثیرگذار است، پیشنهاد می‌شود با برپایی سمینارها و کمک‌های سازمان فرهنگ و ارشاد زمینه فرهنگی و اجتماعی برای مردم جهت ایجاد امنیت شغلی روزنامه‌نگاران و توجه و همکاری شهروندان نسبت به روزنامه‌های محلی فراهم گردد.

منابع

- احمدی، خدیجه. «بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر بهره‌وری کادر اداری سازمانهای دولتی شهر شیراز»، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد. دانشگاه شیراز، ۱۳۷۸.
- آذرنگ، عبدالحسین. «سانسور»، فصلنامه رسانه. سال ششم، شماره ۲، ۱۳۷۴.
- الوانی، مهدی. مدیریت عمومی. تهران: نشر نی، ۱۳۷۱.
- چلبی، مسعود. «وفاق اجتماعی»، نامه علوم اجتماعی. جلد دوم، شماره ۳، ۱۳۷۲.
- رستمی هواورق، خسرو. «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر از خودبستگی از کار و رضایت شغلی کارگردانان و تهیه‌کنندگان شبکه اول و دوم سیما»، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد. دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، ۱۳۷۴.
- رضوی اصل، محمد. «بررسی رابطه عوامل اقتصادی و اجتماعی با رضایت شغلی کارکنان و ادارات و نهادهای دولتی شهر دهدشت»، پایان‌نامه دوره کارشناسی ارشد. دانشگاه

شیراز، ۱۳۷۶.

- ساروخانی، باقر. *جامعه‌شناسی ارتباطات*. تهران: اطلاعات، ۱۳۷۵.
- عباسی، مرتضی. «رابطه هسته کنترل با رضایت شغلی در نمونه‌هایی از معلمان شهر شیراز»، *پایان نامه دوره کارشناسی ارشد*. دانشگاه شیراز، ۱۳۷۳.
- لهسایی‌زاده، عبدالعلی و محمدکریم منصوریان. «بررسی رضایت مندی شغلی در رابطه با عوامل اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی یکی از سازمان‌های استان فارس»، *نامه علوم اجتماعی*. شماره ۱۳، ۱۳۷۸.
- مقدم‌فر، حمید. «مطبوعات محلی، خلاقیت یا تقلید»، *فصلنامه رسانه*. تهران: مرکز تحقیقات رسانه‌ها، شماره ۱، ۱۳۶۹.
- مرتضوی، شهرناز. «بررسی رضایت شغلی، تعهد سازمانی و امنیت کاری»، *فصلنامه علمی - تحقیقی دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی*. دوره سوم، شماره ۱، ۱۳۷۲.
- بی‌نا. «معیارها و موانع حرفه‌ای شدن کدام است؟»، *فصلنامه رسانه*. تهران: مرکز تحقیقات رسانه، شماره ۱۰، ۱۳۷۸.
- Blau, P. *Exchange and Power in Social Life*. New York: Wiley & Sons, 1964.
- Brog, I. "On The Relationship Between Importance and Satisfaction Rating On Job Aspects", *Applied Psychology, An International Review*. Department of Psychology, Zuma, Mannheim, Germany, Vol, No. 1, 1991, pp: 81-92.
- Fischler, C. "Food, Self and Identity", *Social Science Information*. Vol.27, No 2, 1988.

- Marshall, G. *Sociology*, NewYork: Oxford University Press, 1996.
- Neuman, W. L. *Social Research Method*. London: Allyn and Bacon, 1997.
- Perin, L. J. *Personality*, NewYork: Wiley & Sons, 1998.
- Schank, E. M. *Human Relation*. Place: Merill Published Company, 1990.
- Signer, C. M. *Human Resource Management*. Boston, Kent Publishing Company, 1990.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی